50. Tiistaina 8 päivänä toukokuuta 1990

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta 1552
Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 34

2) Ehdotus laiksi Ystävyyden puistosta ..... „
Hallituksen esitys n:o 204/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 35

3) Ehdotukset laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1553
Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 36

4) Ehdotus laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta „
Hallituksen esitys n:o 211/1989 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 37

Siv.

Ainoa käsittely:

5) Ehdotus laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 3§:n 1 ja 3 momentin kumoamisesta 1558
Mainittu vuoden 1988 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus (HE n:o 215/1987 vp.)
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi testamentin valvontaa koskevien säännösten kumoamisesta 1570
Hallituksen esitys n:o 1
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

7) Ehdotus eläinlääkintähuoltolaiksi „
Hallituksen esitys n:o 252/1989 vp.
Talousvaliokunnan mietintö n:o 4

8) Ehdotus laiksi henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa ..... „
Hallituksen esitys n:o 247/1989 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 876, 1001, 1040 ja 1045/1987 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi opintotukilain muuttamisesta ..... „

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin muuttamisesta (HE n:o 5).... 1570

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ahonen, Almgren, Björklund, Bärlund, Elo, Hacklin, Hilpelä, Holvitie, Jansson, Järvenpää, Kasurinen, Kekkonen, Kemppainen, Kietäväinen, Lamminen, Lehtosaari, Melin, Miettinen, Nieminen, Paakkinen, Riihijärvi, Saastamoinen, Savolainen, Seppänen, Särkijärvi, Taxell, Tiuri, Tykkyläinen ja Viljanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kasurinen ja Melin, tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia ed. Nieminen, virkatehtävien vuoksi edustajat Bärlund, Kekkonen, Ryynänen, Saastamoinen ja Taxell sekä yksityisasioiden takia ed. Savolainen, tämän kuun 11 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Jansson, Kemppainen ja Miettinen sekä 9 ja 10 päivästä virkatehtävien takia ed. Anttila.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime huhtikuun 27 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 43, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 138, 144, 153, 160, 162, 165 - 167, 172, 175, 176, 179, 180, 182 ja 189. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 34

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Ystävyyden puistosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 204/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 35

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 36

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 211/1989 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 37

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttaminen on nyt kolmannessa käsittelyssä. Tässä käsittelyssä eduskunta joko hyväksyy tai hylkää hallituksen esityksen.

Lakiehdotus pyrkii perustelujensa mukaan tehokkaampaan johtamis- ja hallintojärjestelmään puolustusvoimissa muuttamalla erityisesti puolustusvoimien aluehallintoa. Myönteisenä on pidettävä sitä, että tavoitteena on siirtää hallinnollista työpanosta Helsingistä pois. Lakiehdotus tulee kuitenkin keskittämään toimintoja läänien pääkaupunkeihin ja unohtaa maakunnat. Valitettavasti on todettava, että lakiehdotuksen hallinnollinen jaotus ei ole nykyisten yleisten tavoitteiden mukainen. Ollaanhan aluehallinnossa aivan selvästi siirtymässä läänikohtaisesta ajattelutavasta maakuntakeskeiseen ajattelutapaan, joka vastaa nykyistä sotilaspiirijakoa.

Lakiehdotuksessa olevat puolustusvoimien aluehallinnon muutokset eivät vastaa nykypäivän haasteisiin. Johtamisjärjestelmät ja päätösvallan siirrot ylemmältä tasolta alemmalle tasolle voidaan toteuttaa siitä huolimatta, että aluehallinnon perustan muodostavat nykyiset so-tilaspiirit. Tällöin asevelvollisuusasioissa yhteys reserviläisiin ja asevelvollisiin säilyisi luonnollisena ja myös yhteistyö siviilihallinnon kanssa olisi hyvin läheistä.

Sotilaspiirien lakkauttaminen tuo useita ongelmatilanteita alueeltaan heterogeenisissa lääneissä, kuten esimerkiksi Vaasan lääni, jossa on kolme selkeää maakuntaa: suomenkielinen Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja ruotsinkielinen rannikkoseutu. Jokaisella on nyt omat sotilaspiirinsä.

Lain ensimmäisessä käsittelyssä nostin esille Keski-Pohjanmaan maakuntaliiton esittämän kannanoton, että sotilasläänit lakkautettaisiin sotilaspiirien asemesta. Tämä toimenpide tukisi nimenomaan maakuntien kehittymistä ja mahdollistaisi sen, että maakunnissa puolustusvoimat koettaisiin edelleen läheisenä yhteistyökumppanina siviilihallinnon kanssa.

Arvoisa puhemies! Maanpuolustustahto on vakaumuskysymys, mutta rohkenen väittää, että kun sotilaspiirit siirtyvät historiaan maakunnissa, sillä on mitä todennäköisimmin myös käytännön merkitystä ja seuraamuksia maanpuolustustahtoon ja ennen kaikkea siviiliväestön yhteistyöhön puolustusvoimien kanssa.

Puolustusvoimain komentaja Jan Klenberg totesi puolustusasiainvaliokunnalle antamassaan kirjallisessa lausunnossa mm. seuraavaa: "Nykyinen puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmä on toimiva. Se omaa myös monia etuja. Erityisen tärkeää nykyisessä järjestelmässä on ollut puolustusvoi-

mien kyky ylläpitää yhteyttä reserviläisiin ja yhteiskuntaan sekä tehokas paikallispuolustus. Esitetty uusi johtamis- ja hallintojärjestelmä ei saa heikentää näitä puolustusjärjestelmää ja puolustustahtoa ylläpitäviä tekijöitä. Tähän liittyen pääesikunta on esittänyt, että nyt poistuvien sotilaspiirien esikuntien tilalle jäisivät pienet maakunnalliset sotilastoimistot."

Mielestäni tässä puolustusvoimain komentajan lausunnossa käy selvästi ilmi myös huoli siitä, miten mahdolliset pienet sotilastoimistot voivat hoitaa sen tärkeän tehtävän, joka sotilaspiireillä tähän saakka on ollut erityisesti maanpuolustushengen ja maanpuolustustahdon ylläpitäjinä.

Aivan viime päivinä olen saanut useilta puolustusvoimien palveluksessa olevilta, sekä upseeristoon kuuluvilta että myös vastuullisilta henkilökuntaliittojen jäseniltä, tietoja siitä, että lakiehdotuksen muutoksista on henkilöstöä tosin informoitu, kuunneltu, mutta sitä ei ole kuultu. Heidän mielipiteilleen ei ole annettu sellaista arvoa, joka näissä kysymyksissä pitäisi antaa.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä antaa tukensa puolustusvoimille sekä sellaiselle uudistuspolitiikalle puolustusvoimien hallinnossa, joka tukee maakuntien asemaa ja maakuntien Suomen kehittymistä. Maakuntien aseman tukeminen lisää myös kiinnostusta maanpuolustustyöhön ja näin edistää maanpuolustustahdon lisääntymistä.

Kolmannessa käsittelyssä olevan lakiehdotuksen perustavoitteet ovat kannatettavia, mutta koska lakiehdotus vie eduskunnalta mahdollisuuden vaikuttaa puolustusvoimien aluehallinnon kehittämiseen, emme voi tätä esitystä hyväksyä.

Ehdotan, että käsittelyssä oleva lakiehdotus puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta hylättäisiin. Siltä varalta, että lakiehdotusta ei hylättäisi, ehdotan, että se jätettäisiin lepäämään vaalien jälkeen pidettäviin valtiopäiviin.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kuten hallituksen esityksen aikaisemmissa käsittelyvaiheissa on todettu, puolustusvoimien nykyinen johtamis- ja hallintojärjestelmä toimii hyvin, joten ehdotetut muutokset eivät nyt ole tarpeellisia. Muutosten suorittamista ei olekaan perusteltu millään nykyisen järjestelmän heikkoudesta kertovalla syyllä. Jos ehdotetun kaltaisilla muutoksilla on jossakin vaiheessa toteuttamisen tarvetta, niillä ei kuitenkaan ole nyt kiirettä.

Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että näillä muutoksilla tähdätään 2000-luvulle. Ehkä muutaman vuoden kuluttua nähtäisiin nykyistä paremmin johtamis- ja hallintojärjestelmän muutostarpeiden sisältö.

Hallituksen esitystä on perusteltu hajauttamisella. Siitä on kysymys hyvin pienessä määrin. Enemmän tässä tapahtuu keskittämistä. Siirtoja paikasta toiseen tapahtuu, ja juuri tästä henkilökunta suurelta osin on huolissaan.

Hallituksen esityksessä korostetaan varautumista poikkeusoloihin — millaisiin poikkeusoloihin, siitä ei tarkemmin kerrota.

Mikäli hallituksen esitys hyväksyttäisiin, tulisi myös eräitä muita lakeja muuttaa. Niitä muita lakeja ei nyt kuitenkaan ehdoteta muutettaviksi, eikä niiden muuttamista ole valmisteltu.

Hallituksen esityksessä puhutaan tulosvastuun lisäämisestä. Tämä olikin mielenkiintoinen kohta valiokuntakäsittelyssä. Eräät kansanedustajat olivat sitä mieltä, että tällaista "tulosvastuuta" ei ole soveliasta käyttää tässä yhteydessä, ja niinpä valiokunta muutti sanonnan "toiminnalliseksi vastuuksi". No, saattaa olla hyväkin asia. Näin kuitenkin tapahtui. Tuo tulosvastuu siis valiokunnan mietinnössä tavallaan häivytettiin taivaan tuuliin.

Hallituksen esityksessä viitataan uudistuksen aiheuttamaan lisärakentamistarpeeseen, ja sitä varmasti tässä tuleekin olemaan, mutta minkäänlaista arviota lisärakentamisen suuruudesta ja kustannuksista ei ole mainittu.

Hallitus puhuu byrokratian vähenemisestä. Mielestäni parempi olisi sanoa, että tässä se vain vaihtaa paikkaa. Byrokratia ei se suinkaan vähene vaan muuttaa paikasta toiseen.

Niin kuin ed. Vihriälä äsken puheenvuorossaan viittasi, hallituksen esityksellä puretaan talousmaakunta-ajattelua. Eräissä asiantuntijalausunnoissa viitattiin uhkakuvien vaativan nyt ehdotettua muutosta, mutta millaisiin uhkakuviin varaudutaan, siitä ei esimerkiksi valiokunnalle ole kerrottu.

Herra puhemies! Vaikka perusteluni eivät kaikilta osin ole yhtenevät edellä kuullun ed. Vihriälän puheenvuoron kanssa, kuten myös havaitaan valiokunnan mietintöön kirjoitta-

mastani vastalauseesta, kannatan ed. Vihriälän ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä ja kannatan myös hänen toista ehdotustaan siltä varalta, että lakiehdotus ei tulisi hylätyksi, siis kannatan myös asian yli vaalien siirtämistä tarkoittavaa ehdotusta.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Nyt on kolmannessa käsittelyssä hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta. Tällä lailla on tarkoitus muuttaa puolustusvoimien nykyinen vuodelta 1966 peräisin oleva alueellinen hallinto- ja johtamisjärjestelmä. Paitsi että esitys on tärkeä, on se myös sisällöltään mielenkiintoinen. Myönteisenä puolena esityksestä voidaankin todeta erityisesti se, että lainmuutoksella pyritään hajauttamaan hallintoa, sekä erityisesti se, että pääkaupunkiseudulta siirtyy muualle Suomeen noin 200 puolustusvoimien hallinnossa olevaa työpaikkaa. Tältä osin esitystä voidaan todella tukea.

Ongelmalliseksi esityksen tekee se, että sillä muutetaan alueellista hallintojakoa hyvin merkittävällä tavalla. Nykyisestä 7 sotilaslääniä ja 23 sotilaspiiriä käsittävästä aluejaosta on tarkoitus muodostaa pääasiassa nykyisiä siviilileänejä myötäileviä sotilaslääneinejä, joita esityksen mukaan tulisi siis 12. Näin nykyisten sotilaspiirien tehtävät siirrettäisiin pääasiassa sotilaslääneille, mutta myös osin joukko-osastoille ja eri laitoksille.

Käytännössä uudistus tarkoittaa siis sitä, että esimerkiksi Keski-Pohjanmaan talousmaakunta menettäisi oman sotilaspiirinsä. Näin kävisi myös monessa muussa talousmaakunnassa. Tämä tulee merkitsemään sitä, että sotilaspiirinsä menettävät maakunnat menettävät myös valtaosan näissä sotilaspiireissä olleista työpaikoista.

Toisaalta uudistus merkitsee myös ainakin jonkin asteista palveluvarustuksen heikentymistä talousmaakunnissa. Kun tiedetään, että tänä päivänä monet siviilileänimme eivät noudata talousmaakuntajakoa, joka kuitenkin muodostaa monessa suhteessa mielekkäämmän aluejaon esimerkiksi tämän kaltaista palvelujärjestelmää ajatellen, olisikin ollut perusteltua, että hallitus olisi uudistuksensa peruslähtökohdaksi ottanut nykyisen sotilaspiirijaon eikä läänijakoa.

Merkillepantavaa onkin se, että ainoan poikkeuksen lääninjaosta tulee tämän esityksen mukaan muodostamaan pääkaupunkiseutu, joka tulee saamaan jatkossa oman sotilaslääninsä. Aluejako ei tältä osin noudata lainkaan läänijakoa. Kysyä sopiikin, miksi pääkaupunkiseudulla poiketaan hallituksen peruslinjasta, mutta muiden laajojenkin talousmaakuntien osalta tätä poikkeusta ei hyväksytä. On paikallaan, että selvitetään lääninhallinnon ja piirihallintoviranomaisten hallinnollista ja alueellista yhteensovittamista.

Ehkä osin juuri tätä tarkoitusta varten on perustettu valtion aluejakoneuvottelukunta aivan viime vuoden loppupuolella, jonka tehtävänä on ensinnäkin yhteensovittaa valtion aluejakojen valmistelua, toisaalta antaa lausuntoja aluejaotusta koskevista asioista sekä tehdä aloitteita ja selvityksiä aluejaotuksen kehittämiseksi. Saamani tiedon mukaan käsittelyssä olevaa puolustusvoimien alueellista hallinto- ja johtamisjärjestelmää koskevaa lakiesitystä ja siihen liittyviä tarkistuksia ei aluejakoneuvottelukunta ole lainkaan käsitellyt. Kuitenkin esitys on osa laajemmasta valtion aluehallinnon uudistamisesta, jolloin olisi ollut todella tarpeellista ja perusteltua, että esimerkiksi aluejakoneuvottelukunta olisi voinut asiaa käsitellä.

Herra puhemies! Pidän esitystä siis sinällään tarpeellisena sekä siltä osin oikeaan osuneena, että esityksellä hajautetaan työpaikkoja puolustushallinnossa pois pääkaupunkiseudulta eri puolille Suomea. Mutta aluehallinnon perusjaoksi olisi tullut ottaa nykyinen sotilaspiirijako, johon vain tarpeellisilta osiltaan olisi tehty tarkistuksia.

Ed. Joenpalo: Herra puhemies! Ensinnäkin pitää ihastella sitä taitavaa politikointia, jota Suomen keskusta tässäkin asiassa harrastaa, kun se onnistuneesti liittää maanpuolustukseen maakuntapolitiikan ja aluepolitiikan. Sitähän se on harrastanut kaikkien muittenkin asioitten kohdalla, mutta että se mahtuu tähänkin, se on nyt todella taitavaa toimintaa.

Mitä tulee näihin lausuntoihin, niin taas kerran nähdään se ristiriitaisuus, mitä näissä asioissa harrastetaan. Perjantaina, kun käsiteltiin vaalipiirimuutoksia, kuntien lausunnot olivat hyvin tärkeällä sijalla ja sen takia hallitus oli antanut esityksensä ja sen takia eduskunta hyväksyi esityksen. Tänään on vastustavia kuntien kantoja. Nyt ne ovat

vessapaperin arvoisia, kun tilanne on hieman toisenlainen. Suurempaa logiikkaa kaipaisi hallitukselta näissä asioissa, jos vedotaan kuntien kannanottoihin, taikka sitten ei.

Ed. Kokko: Herra puhemies! Kannatan ed. Vihriälän tekemiä molempia ehdotuksia.

Ed. Pelttari: Herra puhemies! Käsillähän on puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttaminen. Tässä asiassa on jo tähän mennessä paljonkin sanottu, mutta kuitenkin keskeiset asiat voinee asiasta toistaa eli sen, että hallituksen esityshän sisältää ehdotuksen puolustusvoimien vuodelta 1966 olevan alueellisen hallintojärjestelmän uudistamisesta. Muutosehdotuksen tavoitteet ovat maanpuolustuksen kannalta hyvät. Lakiehdotuksen perusteluissa on esityksen keskeiseksi periaatteeksi todettu hallinnon voimakas hajauttaminen ja tulosvastuun lisääminen kaikilla hallinnon tasoilla.

Hallinnollisten työpaikkojen siirto Helsingistä muualle maahan tukee näitä tavoitteita. Nykyisin maa on jaettu seitsemään sotilaslääniin, pohjoisin muuten Oulussa, ja 20 sotilaspiiriin. Niiden tilalle ehdotetaan muodostettavaksi 12 siviililäänien mukaista sotilaslääniä. Ehdotettu ratkaisu johtaisi alueellisen hallinnon keskittymiseen eikä tavoitteiden mukaiseen hallinnon hajauttamiseen. Lisäksi 6 500 henkilön siirtäminen lyhyessä ajassa paikkakunnalta toiselle aiheuttaa suuria hankaluuksia puolustusvoimien henkilökunnalle ja heidän perheenjäsenilleen. Minun tietääkseni esimerkiksi Rovaniemellä, jonne ollaan toimintaa siirtämässä, asunto- ja kasarmitilanne ei ole vielä kohdallaan.

Nykyinen aluehallinto on käytännössä osoittautunut toimivaksi. Sotilaspiirit vastaavat talousmaakuntia, jotka ovat luontevasti syntyneitä asioimisalueita. Organisaatiota kehitettäessä on lähtökohdaksi otettava toiminnalliset näkökohdat kuten liikenneyhteydet, työssäkäyntialueet ja väestön äidinkieli. Läänirajat eivät vastaa nykyisin käytännön tarpeita, vaan ovat historiallisia jäänteitä, joita pyritään vähitellen muuttamaan nykyajan vaatimuksia vastaaviksi. Kun Erkki Tuomioja oli tammikuussa Torniossa puhumassa — hän oli siellä Eurooppa-guruna — ja oli keskustelua siitä, kun Suomi menee Eurooppaan, miten hallintoa kevennettäisiin, niin hän sanoi, että jos jostakin kevennetään, niin saattaa olla, että se on juuri lääninhallintoporras, joka silloin jäänee pois ja työssäkäynti- ja talousalueet suoraan hoitavat yhteyksiä Eurooppaan.

Puolustusvoimien yhteys reserviläisiin ja asevelvollisiin on maanpuolustushengen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Uusimuotoiset sotilaslääni t ovat suuria yksiköitä, ja välimatkat läänin eri keskusten välillä pitkiä, niin kuin minun alueellanikin peräti 500 kilometriä. Mikäli sotilaspiirit lakkautetaan, saattaa aktiivinen yhteydenpito paikallisväestöön ja hyvä aluetuntemus heikentyä nykyisestä hyvästä tasosta.

Herra puhemies! Puhun lähinnä pohjoisen kansanedustajana Kemin sotilaspiirin säilyttämisen puolesta. Kemi on yksi alue. On monia muitakin: Pori, Kokkola ym., jotka ovat tässä tilanteessa, kun yhä enemmän keskitetään läänien keskuksiin, joutuneet paljon menettäjiksi. Kemin alue on nytkin menettämässä. Siitä ei ole kauankaan, kun maatalouspiiri lakkautettiin. Nyt on sotilaspiirille käymässä samoin. Kun työskentelimme aikaisemmin samassa kerroksessa virastotalolla, niin tietääkseni toimiston, joka sinne jäisi, vahvuus olisi kersantti ja kaksi lähettiä. Näin on ilmoitettu, siis sitä luokkaa tämä byrokratia on, mitä Rovaniemelle ollaan siirtämässä. Se on minusta aika lailla sitä, että toinen käsi ei tiedä, mitä toinen tekee.

Kemi — Tornio-talousalue on vahva teollisuuden ja kaupan alue, 60 000—70 000:n oma maakuntansa. Sen ovat valtiovalta ja aivan oikein nykyhallitus vahvistaneet pääkaupunkiseudun vaihtoehtoisen kasvukeskusten joukkoon. Me vastikään pidimme seminaaria, jossa vahvasti pyrittiin siihen, että tätä aluetta vahvistetaan. Valtiovallan puoleltakin luvattiin tähän tukea mm. sisäasiainministeriön toimesta. On mietitty päätoimista sihteeriä tai pääsihteeriä alueelle jne., että me saisimme jonkinlaisia jarruja siihen, etteivät kaikki muuta hyökkäämällä etelään päin silloin, kun pohjoisesta lähtevät. Rovaniemi on toki toinen, Kemi — Tornio on yksi, Oulu jne. Minusta tästäkin on kysymys, kun tällaisia talousmaakuntia, työssäkäyntialueita, ollaan lakkauttamassa. Siihen tämä kehitys pitkällä tähtäyksellä johtaa.

Kannatan ed. Vihriälän tekemää lain hylkäämisehdotusta, tai ellei se onnistu, niin

vaihtoehtoisesti kannatan lepäämään jättämistä.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kun aika pohjanmaavoittoisesti ja yleensä muualta päin Suomea kuin eteläisestä Hämeestä tai Päijät-Hämeestä näihin asioihin on puututtu, niin jotta sekin alue tulisi näkökohdiltaan otetuksi huomioon, niin samalla tavalla kuin äskeisessä puheenvuorossa todettiin, niin sielläkin erityisesti talousmaakunta-ajattelu on epäsuhteessa läänirajoihin. Siis jos läänirajat Suomessa olisivat oikeat, tietysti sotilaspiirijakojen muutos olisi oikea, mutta kun näin käytännössä ei ole, se tekee epäoikeudenmukaisuuksia mm. Päijät-Hämeen osalta.

Toisaalta voisi lopuksi todeta sodista, joihin Suomi on osallistunut, että en ole missään arviossa huomannut, että niissä kärsityt tappiot olisivat olleet väärästä sotilaspiirijaosta kiinni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Vihriälä ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Astala, Backman, Björkstrand, Donner, Dromberg, Haavisto, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Hietala, Hokkanen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Joenpalo, Jouppila, Joutsensaari, Junnila, Jurva, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kautto, Kettunen, Knuuttila, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, U. Leppänen, Liikanen, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pesälä, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, Rusanen, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Skinnari, Soininvaara, Suominen, Säilynoja, Taina, Turunen, Uitto, Uosukainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vistbacka, Vähänäkki ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Anttila, Apukka, Fred, Gustafsson, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Lindroos, Löyttyjärvi, Maijala, Mattila, Moilanen, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Puska, Renko, Rinne, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Tenhiälä, Urpilainen, Wahlström, Vihriälä, Virolainen, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat T. Roos ja Tähkämaa.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Alho, Almgren, Andersson, Björklund, Bärlund, Elo, Hacklin, Hilpelä, Holvitie, Jaakonsaari, Jansson, Järvenpää, Kasurinen, Kekkonen, Kemppainen, Kietäväinen, Kuuskoski-Vikatmaa, Lamminen, Lehtosaari, Melin, Miettinen, Nieminen, Niinistö, Paakkinen, Puhakka, Riihijärvi, J. Roos, Saastamoinen, Savolainen, Seppänen, Särkijärvi, Taxell, Tennilä, Tiuri, Tykkyläinen, Törnqvist, Viljanen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 55 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

5) Ehdotus laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 3 §:n 1 ja 3 momentin kumoamisesta

Ainoa käsittely
Mainittu vuoden 1988 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus (HE n:o 215/1987 vp.)
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10. Lepäämässä oleva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että päiväkotien paikkamäärän rajoittaminen sataan hoitopaikkaan on osaltaan ohjannut kehitystä päiväkotien kodinomaisempaan rakentamiseen ja tällä hetkellä päiväkotien koko on ollut yleensä 50—60 hoitopaikkaa. Mutta ei ole mitään perustetta esitetty sille, että tämä sadan paikan rajoitus, joka on siis laissa olemassa, pitäisi poistaa, vaan päinvastoin on aihetta epäillä, että jos raja poistetaan, saatetaan perustaa suurempia päiväkoteja. Tämä laki on ollut lepäämässä ja sinä aikana ei ole tapahtunut mitään muutoksia, jotka olisivat muuttaneet meidän kantaamme tässä asiassa. Kun tätä aikoinaan käsiteltiin, niin oppositio äänesti lain lepäämään ja edelleen olemme hylkäämisen kannalla.

Sen vuoksi ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Äskeinen sotilaspiiriasia kuuluu samaan sarjaan, mikä nyt on esillä, eli tämä on tyhjän tahkon veivausta, sellaisten merkityksettömien asioitten käsittelyä, jotka pyörivät nykyiselläkin lainsäädännöllä aivan hyvin. Tämä osoittaa sitä, että hallitus veivaa tyhjää tahkoa, ja jos oikein kauniisti sanotaan, niin se roikkuu suurissa asioissa kuten luonnonsuojelussa ja ihmisten asumisessa kuin jätkän räkä piikkilanka-aidalla. Se ei kykene tarttumaan suuriin, merkittäviin asioihin.

Nyt on esillä päivähoitolaitosten enimmäiskoon nostamisesitys. Aivan liian vähän tässä salissa puhutaan lasten, näitten pienten suloisten räkänokkien, asiasta. On siis aika puhua muutama sana heistä.

Kysymyksessä on lainmuutos, joka poistaa päiväkotien enimmäiskoon esteitä. Hallitus ja kaikki järkevät ihmiset ajattelevat luonnollisesti niin, että on turvattava erilaisia vaihtoehtoja, ja silloin kun puhutaan päivähoidosta, laitosten pitää olla mahdollisimman kodinomaisia. Sehän on tavoite. On aivan käsittämätöntä, minkä takia säännös, joka on toiminut hyvin ja estää massalaitosten rakentamisen, pitää kumota. Se on täysin käsittämätön asia. Se on hyvin takaperoista ajattelua, joka ei lähde lasten lähtökohdista, vaan sillä on joitakin muita tavoitteita.

Silloin aikoinaan, kun nyt kumottavaa lakia säädettiin, olin kenttätyöntekijänä sosiaalitoimessa ja muistan vallan hyvin, kun kunnioittamani edesmennyt Rafael Paasio, tämä suojasäännös oli hänen hallituksensa aikaansaama, perusteli sitä nimenomaan sillä, että päivähoito saadaan mahdollisimman kodinomaiseksi. Säännös on toiminut vallan hyvin. Se on toiminut niin hyvin, että keskimääräinen päiväkotien koko on noin 50 paikkaa. Nyt tämä hyvään suuntaan toiminut säännös poistetaan. Sehän on thatcherismia. Muistan vallan hyvin, kun lähinnä elinkeinoelämä hyökkäsi Rafael Paasion hallitusta vastaan hyvin voimakkaasti, että tällaisia enimmäissuojasäännöksiä ei saa tehdä, mutta Rafael Paasion hallitus piti pintansa ja sääti tämän suojasäännöksen, joka nyt kumotaan.

Se ei ole kyllä eteenpäinmenoa, vaan se on reipasta taaksepäinmarssia, perääntymistä ilman perusteita. Jokainen ymmärtää sen, että kun on pieni laitos, niin siitä on monia etuja verrattuna suuriin laitoksiin, koska hoitoon-

kuljetusmatkat lyhenevät. Se on selvää, että mitä isommat laitokset ovat, sitä kauempaa tietenkin lapset joudutaan kuljettamaan, ja ennestään jo eritoten pienimmät lapset joutuvat kovin paljon olemaan erossa vanhemmistaan. Työpäivä on aivan kohtuuttoman pitkä. Samoin erilaiset sairaudet ovat yleisempiä suurissa laitoksissa, suurissa ryhmissä. Perusteita voi hakea vaikka kuinka paljon, jotka lähtevät nimenomaan lapsen lähtökohdista.

Tietenkin tällaista tehokkuutta voidaan ajatella suurissa laitoksissa, ja jos oikein ilkeästi sanoo, niin voidaanhan lastenhoito niin kuin vanhustenkin hoito rationalisoida, esimerkiksi lasketaan niin kuin Servi-Systems koneharjoista läpi ihmisiä. Ei siellä monta ihmistä tarvita laitteita valvomaan jne. Voidaanhan tietenkin ihmisten läsnäolo lähestulkoon eliminoida laitoksissa, joissa välttämättömät tarpeet hoidetaan. Mutta kuitenkin on kysymys lapsen perusturvasta, jota esillä oleva muutos ei palvele. Tällaisen säännöksen poistaminen edustaa minun mielestäni mekanistista ihmiskäsitystä.

Vielä toistan sen asian, että jos ei ole tarkoitus rakentaa suuria laitoksia, niin eihän voimassa oleva säännös sitä tietenkään estä, eli toisin sanoen nykysäännöksen voimassa ollessa voidaan aivan hyvin niitä kodinomaisia laitoksia rakentaa. Siis koko tämä lainsäädäntö on aivan sama kuin sotilaspiiriasia: tyhjän tahkon turhaa veivaamista aikana, jolloin todella suuria asioita pitäisi käsitellä ja tehdä niistä päätöksiä.

Kysymyksessä on suojasäännös, joka on estänyt ja estää ylisuurten lastenhoitolaitosten perustamisen. Se siis esitetään kumottavaksi, ja on kysyttävä, miksi. Tietysti siksi, että voitaisiin rakentaa esteettä suuria massalaitoksia. Jos ei ole tarkoitus näin menetellä, niin esitetty muutos on merkityksetön. Kysymyksessä on saarivaltakunnan oppi.

Asia menee täällä läpi. Hallitus on niin päättänyt tehdä. Se runnoo tämän läpi, ja se päätös ei ole lapsen edun mukainen.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kuten ed. Rinne edellä värikkäästi perusteli, tämä lepäämässä ollut lakiehdotus on turhaa ja tarpeetonta lainsäädäntöä. Tässä säädetään laki suurista päiväkodeista ja samalla toivotaan, ettei suuria päiväkoteja perustettaisi.

Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Hallitus antoi vuoden 1987 valtiopäivillä esityksen voimassa olevan lasten päivähoidosta annetun lain 3 §:n 1 ja 3 momentin kumoamisesta. Tämä kyseinen lakiuudistus tietäisi tällä hetkellä voimassa olevan lasten päiväkotien enimmäispaikkaluvun vapauttamista nykyisestä sadasta paikasta. Näin ollen kunnilla olisi mahdollisuus halutessaan rakentaa yli satapaikkaisia lasten päiväkoteja.

Tällä hetkellä tilanne päiväkodeissa on se, että keskimääräinen lapsiluku on noin 50. Tämä kehitys on merkinnyt sitä, että lasten päivähoitopaikoista on pystytty saamaan enemmän kodinomaisia ainakin niillä paikkakunnilla, missä työntekijöiden puute ei ole nostanut lapsimäärää ylöspäin. Kehitystä on tietysti pidettävä myönteisenä, sillä useissa tutkimuksissa on todettu pienten päiväkotien lasten olevan esimerkiksi terveempiä kuin suurempia ryhmäkokoja pitävien.

SMP on kyseisen lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana jatkuvasti korostanut pienten päiväkotien merkitystä. Tämä on johdonmukaista sille linjallemme, että näemme kotona tapahtuvan lastenhoidon ilman muuta ensisijaisena hoitomuotona alle kouluikäisille lapsille. Koska kaikilla vanhemmilla ei kuitenkaan ole valitettavasti taloudellisia edellytyksiä tai sitten omaa halukkuutta hoitaa lastaan kotona, tulee näille vanhemmille voimassa olevan lain perusteella taata kunnallinen päivähoitopaikka. Tämä on täysin oikein, sillä vanhemmilla tulisi olla kaikista taloudellisista ja muista rajoitteista riippumaton todellinen vaihtoehdon mahdollisuus miettiessään lapsensa päivähoitokysymystä.

Olemme nähneet tärkeänä sen, että päivähoitoa antavissa yksiköissä pyritään mahdollisimman pieniin ja kodinomaisiin päiväkoteihin. Tiedämme, että tällä tavoin lapsi tuntee suurempaa turvallisuudentunnetta kuin suurissa päiväkodeissa. Mikäli nyt toteutettaisiin käsittelyssä oleva lakiehdotus ja poistettaisiin päiväkotien sadan paikan enimmäismäärä, tulisivat ainakin tietyt kunnat käyttämään tätä tilaisuutta hyväkseen. Tästä seuraisi tehdasmaisten päivähoitopaikkojen perustaminen, joissa lapsia saattaisi olla merkittävästikin yli tähän asti sallitun sadan. Tästä aiheutuisi hoidossa oleville lapsille

entistä suurempi riski sairastua liikkeellä oleviin tauteihin, joutua syrjässäolijan rooliin liian suurten ryhmäkokojen takia sekä ennen kaikkea tuntea turvattomuuden tunnetta liian suuressa joukossa.

Emme näe mitään todellista perustetta sille, että voimassa oleva lain enimmäismäärä tulisi poistaa. Mikäli asia on, niin kuin lakia puoltavien väitteissä on todettu, etteivät kunnat tulisi lakiuudistuksen jälkeenkään perustamaan yli sadan paikan päiväkoteja, on todella ihmeteltävä, miksi ylärajan vapauttaminen sitten toteutetaan. Tällöin on kyseessä täysin turha lainsäädäntö. Käsittelyssä oleva lakimuutos tulisikin tarpeettomana hylätä ja tällä tavoin turvata pienten lasten oikeus mahdollisimman hyvään laitosmuotoiseen päivähoitoon niissä tapauksissa, joissa vanhemmat siihen joutuvat tai sitä haluavat.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lakihan ei velvoita kuntia tekemään sellaisia ratkaisuja kuin ed. Mäkelä esitti. Se antaa mahdollisuuden tällaiseen, ja jokainen kunta ja sen valtuutetut harkitsevat, kannattaako tällaista rakentamista tehdä. Sehän ei välttämättä tarkoita sitä, että olisi jokin suuri rakennus, vaan sitä, että palvelut voidaan ohjata käytännössä tarkoituksenmukaisemmin ja halvemmin suurissa ratkaisuissa.

On epäilty, että Helsinki voisi olla sellainen paikka, missä tällainen ratkaisu tehtäisiin. Helsinkiläiset kaupunginvaltuutetut tietävät sen parhaimmin, mutta vaikka meillä Lahdessakin on terveellistä suuruudenhulluutta, niin en minä ainakaan ole kuullut, että kukaan meillä esittäisi, että pitäisi näin suurta päiväkotia tehdä. Kyllä kansanedustajien, jotka itsekin ovat kunnanvaltuutettuja enimmäkseen, pitäisi luottaa kuntiin ja kunnalliseen itsehallintoon, että siellä asia osataan hoitaa eikä eduskunnan pidä määrätä, minkäkokoisia päiväkoteja pitää tehdä ja minkäkokoisia ei pidä tehdä. Ainakin ne edustajat, jotka tätä epäilevät, hyvin vähän antavat arvoa kunnanvaltuutetuille ja kunnalliselle itsehallinnolle.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnari sanoi, ettei tämä velvoita kuntia, mutta pitää muistaa, että se antaa mahdollisuuden, ja jos on sitten kunnissa tällaisia ajatuksia, joilla ed. Skinnari jatkoi, että tulee halvemmaksi, niin kyllä silloin ollaan jo pitkälle menossa sitä tietä, että lasten kustannuksella aletaan säästää. Vai mitä ed. Skinnari tarkoitti sillä, että tulee halvemmaksi rakentaa suuria?

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tarkoitan sellaisia ratkaisuja, joita on Suomessa ja on muuallakin päin maailmaa ja joissa ei ole ainoastaan päiväkoteja siinä samassa yhteydessä, vaan eläkeläis- ja palvelutaloja ja monia muita palveluksia, joissa keittiö, pesula ja monet muut asiat voidaan hoitaa paljon halvemmin.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin korostaa edellisten puheenvuorojen osalta sitä, että kysymys on lähinnä joustavuudesta. Tämä antaa mahdollisuuden, jos lakia käytetään myös joustavasti ja lasten kannalta parhaalla tavalla, hoitaa esimerkiksi päiväkotien ryhmiä. Tällöin on mahdollisuus saada sisarukset iästä riippumatta samaan ryhmään, ja muutoinkin saadaan joustavuutta ryhmien kokoon sekä opetukseen, harrastukseen ja muuhun toimintaan ryhmät voidaan mukavasti jakaa tilanteessa kuin tilanteessa.

Myös kaupunkioloissa tämä pelastaa siltä, että lapset jouduttaisiin viemään toiselle puolelle kaupunkia, eli tämä laki tarvittaessa takaa lyhyen hoitopäivämatkan.

Sosiaalivaliokunnalla oli tilaisuus käydä Eestissä tutustumassa 120 lapsen päiväkotiin, ja sen käynnin aikana kuulin tavan takaa edustajien taholta kehumisia, kuinka mahtavan kotoisa, ihana ja suurenmoinen oli tämä 120 lapsen päiväkoti.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se voi olla kotoisa, ja se voi olla halpa ja joustava, mutta siinä on pieni epidemiologinen ongelma, että sellaisessa päiväkodissa lapset sairastuvat enemmän. Tämä on täysin tutkittu. En tiedä, kuinka paljon he sairastuvat Eestissä ja minkä takia, mutta se on aivan päivänselvä epidemiologinen lainalaisuus.

Kun on kysymys siitä, luotammeko kuntiin vai ei, niin minun täytyy kyllä sanoa, että minä en aina luota kuntiin. Näissä asioissa varsinkin, kun lapsilla ei ole äänioikeutta, heidän puolestaan voidaan tehdä ratkaisuja, joihin he eivät ole edes voineet vaikuttaa.

Kun olemme menossa kohden valtionapujärjestelmien joustavuutta, meidän täytyy valtakunnallisella lainsäädännöllä taata, että kunnissa tietty normitaso säilyy, jotta kunnat eivät voisi ryhtyä epäsosiaalisesti fuskaamaan ja tällä tavalla säästämään rahaa joittenkin huono-osaisten ihmisten tai niin kuin tässä tapauksessa lasten kustannuksella.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoro osoitti, että hän käsittää asian niin, että lapsia kohdellaan niin kuin pyykkiä pesulassa, ja se ei varmasti ole hyvä kohtelu. Erityisesti ed. Skinnari sanoi, että pitäisi luottaa kunnanvaltuutettuihin.

Sosiaalivaliokunnassa on eräs hänen ryhmätoverinsa kaupunginvaltuutettu, joka tiettävästi on siirtymässä kaupunginjohtajaksi. Minulle ainakin oli erittäin suuri hämmästys, että tämä lastentarhanopettaja oli muuttanut kannanottojansa päivähoitolakiin. Me käsittelimme myös toista päivähoitolakia tämän kanssa rinnakkaisesti, ja hän oli muuttanut sosialidemokraattien perinteisiä kannanottoja tässä ja vastusti kaikkia niitä ammattihenkilöstön esityksiä, joilla nimenomaan olisi haluttu turvata hyvä hoito. Se osoitti jo tässä tapauksessa, että ikävä kyllä kunnat monta kertaa tarkastelevat asioita rahakysymyksenä taloudelliselta kannalta. Se ei varmasti ole lasten edun mukaista, ja sen vuoksi toivoisinkin, että ministeri Hämäläinen esittäisi näkemyksiä, miten ministeriö nyt aikoo huolehtia siitä, jos tämä laki menee läpi, että se pelko, että kunnat mahdollisesti rupeavat perustamaan yli sadan paikan päiväkoteja, voidaan ehkäistä.

Ed. Koistinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kärhä aivan oikein painotti, että jos käytetään järkeä, pidetään nämä päiväkodit pieninä. Mutta valitettavasti taloudellisuus ajaa monta kertaa edelle, ja näin varmasti tässäkin on vaarassa käydä.

Ed. Stenius-Kaukonen mainitsi tämän toisen päivähoitolain, jota käsittelimme sosiaalivaliokunnassa. Sen yhteydessä nimenomaan käsiteltiin asiaa, että ateria-, pesula- ja siivouspalvelut voidaan ostaa ulkopuolelta tässä tapauksessa. Miksei myös käsiteltävänä olevaan lakiin liittyvissä päiväkodeissa voida ottaa näitä palveluja ulkopuolelta? On hyvin voimakkaasti tullut esille aikoinaan valiokunnassa lain käsittelyn yhteydessä, että juuri keittiö-, siivous- ja pesulapuoli ratkaisee halpuuden. Ei tässä ole niistä pääasiassa kysymys, vaan pääasian kai pitäisi olla lasten terveys, lasten kasvaminen ja lasten tulevaisuus.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kärhä perusteli suuria laitoksia mm. sillä, että sisarukset pääsevät samaan ryhmään tai samaan kotiin. En minä kyllä ole tavannut vielä yhtään sellaista perhettä, että olisi yli 100 lasta samassa perheessä. Toinen asia sitten on, että pesulapalveluja sotketaan tähän. Eiköhän siellä niitä pyllyjä vain pestä eikä mitään sen suurempaa pesulatoimintaa ole.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kärhä mainitsi, että hoitoryhmien järjestely tulee tämän lakiesityksen myötä helpommaksi. Minusta tässä sekoitetaan nyt eri asioita. Hoitoryhmät ovat varmasti yhtä lailla hyvin järjestettävissä nykyisenkokoisissa päiväkodeissa niin, että lapset tulevat parhaalla tavalla näin hoidettua.

Edelleen ed. Kärhä totesi, että tällä tavoin pystytään lasten hoitopaikka järjestämään mahdollisimman lähelle. Usein tässä käy juuri päinvastoin. Jos lasten hoito keskitetään jollekin alueelle, niin ne eivät ole lähellä lasten ja heidän perheidensä kotia, mikä tietysti myös kaupunkioloissa on mitä tärkein asia. Lasten paras on tietysti asetettava kaiken edelle, ja siitä syystä tällaista lakia ei tarvita. Tämä on syytä hylätä.

On kiinnitettävä huomiota myös hoitohenkilöstön terveyteen ja siihen, miten he työssänsä jaksavat. Viimeisimmät tutkimukset osoittavat, että päiväkotien hoitohenkilöstö on monin tavoin uupunut ja rasittunut työstään. Uskoisin, että mitä suuremmat yksiköt, sitä enemmän uupumista tapahtuu. Sitä tärkeämpää on, että lapsia hoidetaan inhimillisellä tavalla lasten parasta ja myös hoitohenkilöstöä ajatellen.

Ministeri Hämäläinen: Herra puhemies! Olen usein korostanut sitä, että minusta on hyvin mieluisa asia, että eduskunta keskustelee lasten asioista ja eduskunta keskustelee myös päivähoidosta. On tavattoman hyvä, että siihen kiinnitetään huomiota. On tavattoman hyvä, että muistutetaan siitä, että

tässä pitäisi kaiken aikaa myös lasten edun käydä kaiken ajattelun edellä. En toisaalta toivoisi sellaista pelottelua ja sellaisten kauhukuvien maalaamista, mihin tässä keskustelussa ikään kuin lasten nimissä minun mielestäni jopa syyllistyttiin.

Täällä keskusteltiin siitä, voiko kuntiin luottaa vai eikö. Olen itse edustanut sellaista näkökantaa, että ei se kaikki järki tietenkään keskushallintoon ole keskittynyt ja kansanvaltaiset elimet kunnissakin pystyvät tekemään ihan järkeviä päätöksiä. Mutta kun on esimerkiksi keskusteltu valtionosuuksien myöntämisestä, olen edustanut sitä kantaa, että toiminnan ja talouden yhteys pitäisi säilyttää niin, että kun valtio avustaa jotain hanketta tai toimialaa, niin valtion avustuksen pitäisi tietysti ohjautua myös kyseisen toimialan käyttöön. Siitä pitäisi olla takeet.

Mutta sen sijaan ei ole välttämättä valtion intressissä enää kovin yksioikoisesti ja pienpiirteisesti ohjata kuntia siitä, miten ne näillä toimialoilla erilaisia palveluja ihmisille tuottavat. Tällaisesta tiukasta norminannosta ja kovin monimutkaisesta selvittelystä pitäisi päästä eroon ja myös uskoa siinä suhteessa kuntien kykyyn valita parhaat toteuttamistavat, uskoa myös siihen, että kunnissa kansanvaltainen kontrolli toimii.

Erityisesti minua äskeisessä sananvaihdossa jäi häiritsemään se kuva, joka päiväkodeista täällä luotiin. Kannattaa palauttaa mieleen kuitenkin, vaikka tämä tuntuu melkein kuin opettamiselta enkä toki halua siihen syyllistyä, että eihän päiväkoti, on siellä sitten 20 lasta, 50 lasta tai 100 lasta, eihän se toimi niin kuin tämä eduskunnan täysistunto, että se yhdessä suuressa ryhmässä, yhtenä suurena joukkona kokoontuu, vaan ne fyysiset tilat on rakennettu joko 25:lle, 50:lle tai 100 lapselle, jotka sitten toimivat kukin omissa pienryhmissään. He toimivat pienryhmissä niin, että ryhmät eivät päivän mittaan ole toistensa kanssa edes tekemisissä. Ne toimivat, niin kuin pienet parinkymmenen hengen päiväkodit.

Minä toivoisin, että kaikilla kansanedustajilla olisi tilaisuus käydä katsomassa niissä kunnissa, joissa on uusia nykyaikaisen suunnittelun, nykypäivän arkkitehtuurin mukaan toteutettuja päiväkoteja. Ei siellä myöskään lasten sairastuminen tällä tavoin leviä, niin kuin tällä kuvitellaan, että 100 hengen joukossa epidemiat leviävät. Eivät ryhmät ole edes toistensa kanssa tekemisissä. Näillä ryhmillä on ihan omat piha-alueetkin hyvin järjestetyissä päiväkodeissa, jolloin niille erityisesti turvataan kodinomaisuutta ja pienryhmän tuomaa turvaa.

On toinen asia, mikä ryhmäkoko on oikea. Pohjoismaisittain tietysti puhutaan, että meillä se on vielä suuri, ja sen jälkeen kun saamme määrällisen päiväkoti- ja päivähoitopaikkatarpeen tyydytettyä, kannattaa tietysti ruveta keskustelemaan lapsiryhmien koosta. Silloin sillä on merkitystä myöskin hoitajien uupumiselle. Mutta hoitaja, henkilöstön jäsen, hoitaa aina vain yhtä ryhmää. Siellä voi olla viisi, kaksi tai kolme ryhmää, mutta hoitajalle ei kuulu vastuu useammasta kuin omasta lapsiryhmästä. Eli on nyt kyllä liioittelua myöskin tässä suhteessa väittää, että lapsiryhmien luku sinänsä johtaisi hoitajien lisääntyvään uupumiseen. Hän ottaa aina vastuun vain omasta lapsiryhmästään.

Myöskin haluaisin mielelläni sanoa sanan helsinkiläisten puolesta, kun nyt aivan erityisesti suunnattiin huoli helsinkiläisiä kohtaan ja kuviteltiin, että Helsinki olisi ensimmäinen todellisten monumenttipäiväkotien rakentaja. Toivoisin, että annettaisiin arvoa kerrankin helsinkiläisten ponnistuksille, kun Helsinki on tässä suhteessa erittäin hyvin täyttänyt tehtävänsä. Tällä hetkellä Helsingissä on jopa tyhjiä päiväkotipaikkoja, kun muut kunnat vielä pääkaupunkiseudullakin joutuvat kamppailemaan sen suhteen, että eivät pysty täyttämään kysyntää riittävässä määrin. Helsinkiläiset ovat olleet eturintamassa päivähoitopaikkojen kysyntää vastaavasti päivähoitopaikkoja rakentamassa.

Jos ihan lähdetään taloudelliseen argumentaatioon, niin ei se myöskään välttämättä pidä paikkaansa, hyvät ystävät, että suorassa suhteessa sen mukaan, kuinka paljon päivähoitopaikkojen tai lasten lukumäärä päiväkodissa lisääntyy, päiväkodin perustamiskustannukset per lapsi halpenisivat. Johonkin mittaan saakka se pitää paikkansa, mutta jossakin mitassa tulee eteen sellaisia taloudellisia seikkoja, jotka johtavat siihen, että ei se enää sitten 500-paikkaisena, josta ilmeisesti nyt kauhukuvia väläytellään, toimikaan sillä tavalla, että se olisi edullisin per lapsi. Ja kunnat joutuvat myöskin koko ajan tarkastelemaan tätä muullakin tavalla. En minä usko, että niin epämuotoisiin ratkaisuihin missään kunnissa lähdettäisiin.

Sen sijaan kunnat kaipaavat joustoa siinä, onko päiväkoti 100-, 101- vai 102-paikkainen. Kyllä, hyvät edustajakollegat, minä en usko, että lapsen onni on siitä ratkaisevasti kiinni, onko päiväkodissa nykyisen lain mukaan alle 100 paikkaa vai onko siellä esimerkiksi 105 paikkaa. Ehkä se sitä kautta pystyy paremmin toimimaan alueensa keskeisenä yksikkönä, joka myöskin voisi turvata esim. perhepäivähoitajille varahoitopaikat, olla vanhempien tukena ja kaikella tavalla lähestyä monimuotoisena toimintayksikkönä alueensa vanhempia.

Toivoisin, että huoli, mikä lasten puolesta keskustelussa on esitetty, osoitettaisiin ennen kaikkea silloin kun kunnissa ruvetaan laatimaan budjetteja ja sitten kun tehdään budjettia seuraavan kerran valtiolle eduskunnassa, niin että toisaalta kuntien halukkuus päivähoidon lisäämiseen, kuntien halukkuus päivähoidon laadun parantamiseen kasvaisi ja että myös valtion mahdollisuudet vastaantuloon valtionosuuksien muodossa kasvaisivat.

Muistuttaisin vielä yhdestä asiasta, joka ehkä pahimpia pelkoja jättiläissuurten päiväkotien suhteen olisi omiaan hillitsemään. Näillä eteläisillä leveyksillä, missä me täällä Etelä-Suomessa joudumme myöskin erittäin tarkoin päiväkotien hintaa tarkastelemaan, tulee hyvin usein vastaan se, että päiväkoti pitää rakentaa pienempänä kuin itse asiassa sosiaaliviranomaisten mielestä olisi ollut suorastaan suositeltavaa. Se johtuu siitä, että jos se rakennetaan vähänkään isompana, se ei enää mahdu käyttökustannushankkeen rahamäärien sisään. Tiedän, että elävästä elämästä löytyy tästäkin esimerkkejä. Jo pari vuotta sitten omassa kunnassani jouduttiin päiväkodin paikkalukua tästä syystä pienentämään, jottei se olisi tullut silloin erittäin raskaan perustamiskustannushankemenettelyn piiriin. Se olisi varmaan ollut ensimmäinen päiväkoti Suomessa, joka olisi jouduttu rakentamaan perustamiskustannushankkeena. Sitä ei haluttu, ja silloinkin ohje oli se, että paikkalukua pienennettiin.

Uskon, että täällä, missä eniten päivähoitopaikoista tälläkin hetkellä vielä on kysyntää, missä uutta rakentamista tarvitaan, myöskin rakentamisen kustannukset tulevat tällä tavoin vastaan. Taloudellisuusajattelu toimii pikemminkin niinpäin, että kunnat eivät rakenna ylisuuria päiväkoteja. Toivon, että yhdessä panostettaisiin siihen, että sopivan kokoisilla, sopivasti joustavilla järjestelyillä pystyttäisiin lasten etua valvomaan kaikkialla siellä, missä päivähoitoa tarvitaan.

Ed. Nordman: Puhemies, talman! Naturligtvis är det viktigt att minska statens detaljerade styrning vid den kommunala beslutsprocessen, men det skall nog inte göras till något självändamål. I det här sammanhanget handlar det om andra viktiga värden, om barnens trygghet och hälsa, som jag befarar kommer att offrasom bestämmelserna för daghemmens storlek slopas.

Som vi vet är nog barnen en svag part i många sammanhang, också i det här sammanhanget, de behöver skydd. Det ligger så nära till hands att större daghemslösningar som ger kommunerna en möjlighet till inbesparingar i byggnadsunderhållspersonal och administrationskostnader vinner över lösningar som vore mindre, mera hemlika och barnvänliga, men något dyrare.

Sedan tycker jag att man inte skall glömma att vi har en lag, den gällande, som ger en kommun möjlighet att med länsstyrelsens undantagslov upprätthålla ett daghem med flera än etthundra vårdplatser. Och naturligtvis kan det i något enskilt fall vara berättigat och naturligt på grund av lokalomständigheter att det beviljas tillfälliga och mindre överskridningar, om man bara kan påvisa att tilfredsställande vårdarrangemang i övrigt kan ordnas. För den skull behövs det ingen lagändring för att trygga dylika situationer.

Tietysti on tärkeätä vähentää kunnallisiin päätöksiin kohdistuvaa valtion yksityiskohtaista ohjailua. Tätä ei kuitenkaan pidä tehdä itsetarkoitukseksi. Tiedämmehän, että lapset ovat heikko osapuoli, joka tarvitsee suojaa eri yhteyksissä, myös tässä yhteydessä. Helposti suuremmat, säästöä tarjoavat päiväkotiratkaisut saavat etusijan pienempiin kodinomaisiin ja lapsiystävällisiin, tosin hiukan kalliimpiin ratkaisuihin verrattuna. Paikalliset olot huomioon ottaen voi olla perusteltua joskus myöntää tilapäisiä ja pienehköjä ylityksiä, jos järjestelyt pystytään muutoin hoitamaan tyydyttävästi. Siihen nykyinen voimassa oleva laki antaa tilaisuuden lääninhallituksille.

Det viktiga som jag ser det i det här sammanhanget är att antalet barn i ett

barndaghem begränsas. En lösning där femtio vårdplatser är heldagsplatser och lika många halvdagsplatser kan tyckas vara slöseri med resurser och utrymmen som står oanvända halva dagen. I sådana fall tycker jag att det bör vara möjligt att få använda ytterligare femtio halvdagsplatser, med andra ord att man skall kunna ha en halvdagsavdelning på förmiddagarna med femtio platser och en eftermiddagsdagavdelning med femtio platser, det här under förutsättning att flera än hundra barn ändå inte vistas i daghemmet samtidigt.

Pidän tärkeänä päiväkodissa olevien lasten lukumäärän rajoittamista. Ymmärrän toki, että ratkaisua, jossa on kokopäiväpaikkoja 50 ja yhtä paljon puolipäiväpaikkoja eli yhteensä 100 paikkaa, voidaan pitää resurssien ja puoli päivää tyhjillään olevien tilojen kannalta tuhlauksena. Tällaisissa tapauksissa tulisi vielä saada ottaa käyttöön 50 puolipäiväpaikkaa, eli aamupäivällä olisi 50 puolipäiväpaikkaa ja iltapäivällä samoin. Eihän päiväkodissa kuitenkaan olisi enemmän kuin sata lasta yhtä aikaa.

Talman! Liksom vid behandlingen för två år sedan anser jag att gällande lagrum bör bibehållas och att lagförslaget därmed skall förkastas.

Puhemies! Olen samaa mieltä kuin kaksi vuotta sitten tapahtuneessa käsittelyssä, että voimassa oleva lainkohta tulisi säilyttää ja täten lakiehdotus hylätä.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Kun 70-luvun alussa Suomessa ryhdyttiin rakentamaan päivähoitojärjestelmää päiväkotien muodossa, lainsäätäjä piti tärkeänä rajoittaa päiväkotien paikkamäärää. Sillä toimenpiteellä haluttiin vaikuttaa siihen, että lastenhoidon laadullinen kehitys pystyttäisiin turvaamaan. Seurauksena olikin se, että päiväkodit muodostettiin yleensä alle satapaikkaisiksi ja näin niistä muodostui kodinomaisia yhteisöjä, jota kehitystä on pidetty erittäin suotuisana. Kuitenkin sallittiin niille kunnille, jotka halusivat rakentaa suurempia päiväkoteja, poikkeusmahdollisuus yksittäistapauksissa. Mielestäni näin voisi laki edelleenkin kuulua. Tällöin niillä, jotka haluavat suurentaa esimerkiksi välttämättömistä taloudellisista syistä, on siihen edelleen mahdollisuutensa. Sen vuoksi ihmettelen, miksi meidän pitäisi nykyistä päivähoitolakia nykyisestään muuttaa.

Luen vastalauseesta, joka on liitetty asiaa koskevaan sosiaalivaliokunnan mietintöön, että valiokunnassa on ollut laajaa yksimielisyyttä siitä, että sadan hoitopaikan rajoitus edelleen on tarpeen, mutta että valiokunnan hetkellinen enemmistö sai aikaan sen, että hallituksen esitys ajettiin läpi. Mielestäni näin suuria periaatteellisia asioita ei pitäisi ratkaista valiokunnissa hetkellisten enemmistöjen varassa. Jos lapset ovat tälle yhteiskunnalle, hyvinvointiyhteiskunnalle, vähänkään tärkeät ja arvokkaat, ei pitäisi alle kouluikäisten hoitokysymystä järjestää tällaisen massahoidon periaatteella. Pienten lasten kyseen ollen tulisi suosia juuri pieniä kodinomaisia järjestelyjä, joihin olemme olleet näinä kaikkina vuosina varsin tyytyväisiä.

Täällä ed. Kärhä puolusti hallituksen esitystä. Hän oli sitä mieltä, että tämä on hyvin joustava järjestelmä, jos katto poistetaan päivähoitopaikkamääriltä, ja hän otti esimerkkejä maan rajojen ulkopuolelta. Mielestäni ei tarvitse lähteä ottamaan esimerkkejä ulkopuolelta Suomen rajojen. Meillä on omat järjestelmämme, jotka ovat hyväksi havaitut, ja mielestäni niitä kannattaisi käyttää hyväksi. Yksinomaan taloudellisten näkökohtien mukaan ei todellakaan näitä asioita pitäisi ratkaista. Jos johonkin panostetaan tässä yhteiskunnassa, niin mielestäni yhteiskunnan tulevaisuuteen eli pieniin lapsiin. Liikasäästäminen siinä suhteessa ei ole viisasta.

Kannatan siis sitä, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylätään ja että lasten päiväkotien sadan paikan kattojärjestelmä edelleen säilytetään tässä maassa voimassa.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Lasten ja heidän vanhempiensa asemahan ei ole kovin häävi Suomessa. Myös tämä asia osoittaa sen, koska tässä aiotaan heidän asemaansa huonontaa hyvin rohkealla tavalla. Tämän asian käsittely osoittaa myös sitä, että tähän asiaan on haluttu paneutua. Se on hyvin pitkään ollut esillä eduskunnassa. Myös hallitusryhmistä on käytetty sellaisia puheenvuoroja, jotka eivät tue tätä.

Mitä tulee kuntien harkintaan, joka täällä

on noussut esille hyvin voimakkaasti, niin väittäisin, että pääosassa kuntia, kun tulee lasten asema tai jokin teollisuushalli vastakkain, niin sosiaalijohtaja sen painiskelun yleensä häviää. Näinhän se käytäntö yleensä on, bisnesajattelu saa vallan. Ihmetellä täytyy arvoisan ministerinkin vastausta. Hän ei vastannut siihen kysymykseen, joka moneen kertaan on esitetty, miksi tämä säännös täytyy purkaa, kun ei kerran ole eikä hallituksen mielestä tule ongelmaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä haluaisin puuttua siihen menettelytapaan, mikä valiokunnassa käytiin tämän asian osalta. Siellä useat edustajat, jotka mm. hallitusrintamasta vastustivat tätä, olivat aktiivisesti paikalla, mutta silloin kun tuli sellainen tilanne, että osa heistä oli poissa, niin silloin tästä asiasta äänestettiin. Äänin 7-6 tämä sosiaalivaliokunnassa hyväksyttiin. Minusta olisi pitänyt kunnioittaa myös niitä edustajia, jotka hallitusrintamasta olivat pois, jotta heillä olisi ollut oikeutta käsitellä tätä asiaa myös valiokunnassa.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppäsen puheenvuoron johdosta haluan vielä korostaa sitä, että ei voida sanoa, että tällä lailla huononnetaan lasten asemaa, ei todellakaan. Tässä on hyviä puolia, tässä on huonoja puolia, mutta ei voida sanoa, että lasten asemaa huononnetaan.

Korostan sitä vastuuta, mikä on kunnissa. Kuinka me voimme täällä sanoa, että kunnat tekevät vääriä päätöksiä? Olen lähes vakuuttunut siitä, että kuntien sosiaalilautakunnassa ja muissa elimissä, joissa tehdään päätökset lautakuntatasolla päiväkotien rakentamisesta, on isiä ja äitejä. Väitän jopa, että siellä on nuorempia henkilöitä kuin meillä eduskunnassa, henkilöitä, joilla on lapsia. Kun erääseen lehteen tehtiin äitienpäiväksi haastattelua eduskunnasta, oli todella vaikeuksia löytää täältä naiskansanedustajaa, jolla olisi pieniä lapsia. En tiedä teistä isistä, kuinka paljon teillä on pieniä lapsia, mutta totuus lienee se, että sosiaalilautakunnan tasolla tunnetaan ja tiedetään paremmin, mikä on sekä lasten tilanne paikkakunnalla että tarpeet. Uskon todellakin, että tämä laki ei huononna lasten asemaa, vaan tämä tuo joustavaa päätösvaltaa lähemmäksi kuntaa, jolloin saadaan parempia päätöksiä.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että ed. Kärhä olisi kertonut ne hyvät puolet, joita tämä laki tuo tullessaan, koska me emme ole huomanneet niitä, vaan olemme huomanneet ne huonot puolet, joita tämä tosiaan lasten ja heidän vanhempiensa asemaan tuo tullessaan. Niitä on täällä kerrottu hyvin monessa puheenvuorossa.

Mitä tulee vielä kuntien päätösvaltaan, niin on luonnollista, mitä ed. Kärhäkin korosti, että kunnat tulevat tekemään päätöksiä, totta kai, koska heillä on väljempi valtuutus tämän myötä. Sen takiahan hallitus haluaa nyt purkaa tämän säännöksen, jotta kunnat pääsisivät tässä asiassa eteenpäin, mutta se ei välttämättä ole lasten eikä heidän vanhempiensa edun mukaista.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Pyysin alun perin vastauspuheenvuoron ministeri Hämäläisen puheenvuoroon ja käytän puheenvuoron nyt täältä korokkeelta, koska ei vastauspuheenvuoroja siinä vaiheessa ollut mahdollista saada.

Ministeri Hämäläinen totesi, että opposition taholta pelotellaan esillä olevalla lakimuutoksella. Haluan todeta, että ei ole mistään pelottelusta kysymys vaan vakuuttelusta siitä, että voimassa oleva laki toimii hyvin. Nimittäin kattosäännöksen turvin on saatu niinkin hyvä tilanne aikaan kuin tässä maassa on saatu, ja siitä voidaan olla monta mieltä, onko se koko maassa hyvin, jos se Helsingin seudulla on hyvin.

Paitsi että kattosäännös on Helsingin seudun hyvän aseman tuonut, niin kuin ministeri meille todisteli, ja tiettävästi se nyt jollakin tavalla on täälläkin kunnossa, toinen asia on se, että täällä ovat varakkaat kunnat ja kaupungit käyttäneet kunnallisen kotihoidon tuen omia markkaosuuksia, joihin suinkaan koko maalla ei ole varaa.

Totean sen, että kiistämättä kaikkien tutkimusten mukaan sitä parempi lastenhoitotilanne on, kuta pienemmät ovat ryhmät ja kuta kodinomaisempi hoitoympäristö on ja kuta pysyvämpi hoitosuhde on. Nykyinen lainsäädäntö on pitänyt hyvin suuressa arvossa näitä tutkimustuloksia ja kasvatuksellisia tavoitteita. Samanaikaisesti me tiedämme, että tällä hetkellä lisääntyy lasten psykiatrisen hoidon tarve, puhutaan jopa karkeasta arviosta, että noin 100 000 alle kouluikäistä lasta on psy-

kiatrisen hoidon tarpeessa johtuen perherakenteen rikkoutumisesta, joka on iso yhteiskunnallinen ongelma, ja sillä on oma laaja syyvyyhtinsä takana.

Mutta tässä tilanteessa, jolloin meillä perherakenteet ovat tässä vaiheessa, jossa ne ovat, me emme voisi mielestäni eduskunnassa ottaa niin moraalitonta linjaa, että lähdemme kattosäännöstä purkamaan ja sallimaan isojen päivähoitokotien rakentamista. Se vaara lisääntyy lähivuosina senkin takia, että me tiedämme, että tuporatkaisussa on sovittu, että vuoteen 1995 mennessä kaikki alle kouluikäiset tulevat hoidettua niillä vaihtoehdoilla, jotka lakisääteisesti ovat olemassa, ja ne ovat päiväkotiratkaisu, perhepäivähoitoratkaisu ja kotihoidon tuki. Tässä valmistetaan kuntia tavallaan vastaanottamaan tupo-ratkaisun palkkakelkka eteenpäin, joka tietenkin purkautuu kahta kautta. Täytyy olla investoinnit valmiina, ja kun me emme saa riittävästi kuntiin rakentamisrahaa, annetaan mahdollisuus laajentaa lisäsiivellä ja lisäsiivellä ja lisäsiivellä vanhoja olemassaolevia päiväkoteja.

Ministeri Hämäläiselle totean, että hän moneen kertaan totesi, että hyvin järjestetyissä päiväkodeissa on omat lokerot ja on omat ryhmät ja on omat leikkihuoneet, omat ruokailunurkkaukset ja omat pihat. Mutta montako prosenttia maamme päiväkodeista on hyvin järjestettyjä, kun me rakentamislupia saamme kasvaviin maakuntakeskuksiin ja kaupunkeihin aina vain vähemmässä määrin. Samalla, kun valtiontalous on tiukka, totta kai kuntien talouskin tiukkenee, kun kunnille on siirretty palvelumaksujen osuuksia eri muodoissa, emmekä me voi olettaa, että kunnat pystyvät hyvin hoidettuun päiväkotirakentamiseen.

Samalla kysyn ministeri Hämäläiseltä edellisen ministerin kaudella tehtyjä liikkuja. Pohjois-Suomesta kerättiin mittava määrä läänien kiintiöitä, siis päivähoitovirkoja, Etelä-Suomen käyttöön. Tässä tullaan toiseen paineeseen. Paitsi ettei saa rakentamiseen rahoja, meillä tulee myös kovat paineet sitten, kun on hoidettava kaikki alta kouluikäiset vuoteen 1995 mennessä tuporatkaisun pohjalta. Kuka hoitaa? Jos me emme saa virkoja lisää, silloin tietenkin pitää olla mahdollisuus suurentaa päiväkoteja ja pitää olla mahdollisuus suurentaa myös ryhmiä, ja seuraava eduskunta joutuu tämän asian kanssa vielä monta kertaa painimaan, ennen kuin Suomen lastenhoitokysymys on edes jollakin lailla totaalisesti järjestyksessä. Se pitää järjestää. Meidän koulumaailmamme hajoaa käsiin, jos emme järjestä varhaiskasvatusta kuntoon, ja se lähtee siitä, että me pidämme kattosäännökset, lähestymme ratkaisuja lapsesta käsin, ja myös täytyy ottaa ammattikasvattajien, päiväkotihenkilökunnan, näkemykset tässä asiassa riittävän hyvin huomioon.

Ihmettelen ed. Kärhän näkemystä, jos se on yleinen kokoomuksen näkemys, sillä kokoomus ollessaan oppositiossa arvosteli silloista hallitusta siitä, että satakin kattosäännöksenä on liian korkea. Piditte ihanteena silloin maksimikokoa 25—30, ja arvostelu oli silloin jatkuva ja mittava. Mikä on muuttanut kellon kalkatuksen tässä? Tarvitaan rahaa johonkin muuhun kuin ihmiseen ja ihmisen kasvattamiseen, kasvuun ja hoivaamiseen, ja tässä se otetaan raadollisesti lapsilta.

Minä vastustan lakiehdotuksen hyväksymistä eli kannatan sen hylkäämistä. Myös samalla kannatan päiväkodeissa sadan paikan kattosäännöksen säilyttämistä.

Ed. Wasz-Höckert: Herra puhemies, herr talman! Suurella mielenkiinnolla olen seurannut tämän päivän keskustelua, ja toisin kuin ed. Heikki Rinne en pidä asiaa pikku asiana. On totta, että moni lapsi on pieni, mutta heistä tulevat juuri huomispäivän kansanedustajat ja muut, jotka vievät eteenpäin tätä maata. Jos me emme tänään huolehdi heistä ja ymmärrä aloittaa ajoissa, meidän ongelmamme sen kuin kasvavat.

Ministeri Hämäläisen puheenvuoro sisälsi mm. sellaisen kannanoton, että lienee yhdentekevää, onko sata lasta yhdessä paikassa vai 105. Totta kai ministeri Hämäläinen on täysin oikeassa. Mutta osoittaaksemme, että lasta ei saa näinkin valistuneessa, rikkaassa, vauraassa yhteiskunnassa käsitellä miten hyvänsä meidän on pakko panna jokin katto.

Toisin kuin jotkut täällä en suinkaan pidä kaikkia kuntia Suomessa niin valistuneina, että ne tietävät, minkä takia lapsi voi parhaiten, kun hän on suhteellisen pienessä ryhmässä. Minä ilahduin kovasti ja toivoisin, että ministeri Hämäläinen olisi nyt täällä, koska hän sanoi, että kenties olisi nyt se aika tullut, jolloin me voimme lähteä muuttamaan sitä lakia, jossa on kerrottu ikäluokittain,

mikä on maksimiluku. Siellä tosiasiallinen virhe piilee.

Sekin oli vähän kaunopuhetta, että on arkkitehdit ja muut. Minä voin sanoa, että minä olen Helsingin kaupunginvaltuustossa ja ennen kaikkea terveyslautakunnassa, jonne kaikki piirustukset tulevat, saanut painostaa aivan kauheasti meidän arkkitehtejämme. Eivät he ymmärrä sitä, että virus menee mistä reiästä hyvänsä mutta streptokokki voidaan erottaa kahdesta tilasta esimerkiksi paljeovella. Minä nyt sanon, että niinkin valistuneessa kaupunginosassa kuin Munkkiniemessä todetaan ensimmäiset scarlatina- eli tulirokkopotilaat, joilla on streptokokit nielussa niin kuin myös lastentarhanopettajilla ja lasten vanhemmilla, syksyllä ja sama scarlatina jatkuu vielä keväällä.

Meillä oli Helsingissä neuvolaylilääkärin virka, jossa oli jopa dosentti, hyvin koulutettu lastenlääkärispesialisti. Se on kansanterveyslain myötä poistettu, ja suurella suurella vaivalla saimme viran takaisin siinä toivossa, että saataisiin asiat selviämään, ja luulen, että pikkuhiljaa Helsingissä asiat selviävät.

Minä tein vuosina 1961—1962, ennen kuin menin Ouluun, tutkimuksen, jossa me juuri selvitimme lasten päivähoidon tartuntatautien yleisyyttä. Dosentti Antti Pönkä, joka nyt on vastuussa valvontajaoston työstä, on seurannut näitä asioita ja tehnyt vuosittain uusia laskelmia. Tartuntatauti-infektioteetti ei ole muuttunut.

On edelleen 1—3-vuotiaita lapsia, jotka saavat jopa kahdeksan kertaa vuodessa keskikorvan tulehduksia. Tiedetään ulkomailta ja tiedetään professori Palvan oppilaitten tutkimusten perusteella, että huonokuuloisuuttahan siitä syntyy. Ei ole tarkoitus, että pikkulapsilla on jatkuvasti uudestaan ja uudestaan antibioottikuureja ja nk. otiitteja.

Ed. Nordman otti esille sen mahdollisuuden, että edes voitaisiin tehdä niin, että olisi 50 ja 50. Tämä olisi valtava edistysaskel.

Ensimmäinen tutkimus, joka osoitti, että kodissa kasvava lapsi infektioihin nähden on paremmassa asemassa kuin daghem tai barngrubba, niin kuin Tukholmassa sanottiin, julkaistiin Acta Pediatrica Scandinavicassa 1949, ja lastenlääkäri Ståhlberg Turun yliopistosta julkaisi väitöskirjansa, jonka aloitteentekijä epäsuorasti oli allekirjoittanut joskus 70-luvun loppupuolella. Sen mukaan Pargas Parainen -nimisessä kaupungissa tämä oli myös osoitettavissa. Me tiedämme, että mitä enemmän lapsi on yhdessä muiden kanssa, sitä enemmän infektioita.

Professori Terttu Arajärvi ensimmäisenä mutta myös dosentti Gustav Amnell ja professori Fredrik Almqvist, Helsingin yliopiston lasten- ja nuorisopsykiatrian professori, ovat osoittaneet, niin kuin jo aikaisemmin todettiin, että esikouluikäisten mielenterveysongelmat eivät ole laskussa eivätkä pysy samanlaisina, vaan ovat lisääntymässä. Totta kai on niin, ettei se aina johdu päiväkodista tai koululaisilla koulusta. Totta kai siemen on kotona äidin ja isän suhteissa ja koko kotipiirissä, mutta päivähoitolaitos on sellainen, jossa voitaisiin korjata niin paljon, jos olisi meidän hyvin koulutetuilla lastentarhanopettajillamme aikaa ja mahdollisuus enemmän antaa aikaansa yksilöille, lapsille, joilla huomataan käyttäytymishäiriöitä, ja heidän vanhemmilleen.

Kun Oulun yliopistokauteni jälkeen astuin virkaan Helsingin yliopistossa, päätin virkaanastujaisesitelmänä puhua yksinomaan sosiaalipediatriikasta. Me olimme juuri silloin perustaneet Eurooppaan sosiaalipediatriikan järjestön, ja puhuin silloin korttelipäivähoidosta. Eivät päivähoitolaitokset ole mitään säilytyslaitoksia, ne kuuluvat lastenhoidollisesti lapsen oikeuksiin, ja niissä koetetaan antaa sosiaalista ja pedagogista kasvatusta, eikä se voi onnistua, jos lapsia on liian paljon.

Nyt, kun taas katselin kerran, keitä sosiaalivaliokunta on kuullut, täällä on virkamiehiä ja sitten, mille nostan hattua, on Lastentarhanopettajaliitto. Mutta missä on Lastenlääkäriyhdistys? Missä on Suomen Lastenpsykiatriayhdistys? Minkä takia ei koskaan kysytä mitään niiltä, joiden ammatti on tietää jotain lapsista? Aina vain ollaan meidän aikuisten tasolla.

Minä olen hyvin onnellinen, että lopultakin joku on lähtenyt katsomaan tätä lapsiyhteisöä ja Turun yliopistosta on nyt lopultakin tullut väitöskirja, joka osoittaa, että lastentarhanopettajat kärsivät burnout-syndroomasta. He eivät kerta kaikkiaan voi pitää hallinnassa kaikkia näitä lapsia, ja heilläkin on liian vähän koulutusta siihen, että he

voisivat tietää, että määrätty villiys, määrätty liikkuvuus, määrätty aloitekykyisyys, kaikki kuuluvat normaaliin lasten kehitykseen, joka menee Gaussin käyrän mukaan. Toiset ovat hiljaisia ja kilttejä, nynnyjä, ja toiset ovat liikkuvia ja jopa häirikköjä. Nämä kaikki pitäisi käsitellä aivan eri tavoin. Tämä on niin kallis materiaali.

Meillä syntyvyys on niin matala. Kun opettajani Arvo Ylppö menee, jos hän menee, hautaan, niin hänen yksi ja ainoa ongelmansa on, mitä tulee Suomen kansasta, kun lapset loppuvat kesken. Minä sanoisin, että kyllä suomalaiset nuoret ihmiset ovat niin terveitä ja lapsirakkaita, että kyllä he haluaisivat suurempia perheitä, kolmen neljän lapsen perheitä, mutta silloin meidän täytyy saada nuorten ihmisten asuntoasiat kuntoon ja meidän on pakko saada lasten päivähoitokysymys järjestykseen.

Nyt onneksi tämä 0—3- ja 3—6-vuotiaiden hyvin, hyvin epäonnistunut ratkaisu tuli jollain tavalla taas kuntoon. Siinä minä nostan hattua Heikki S. von Hertzenille, joka Helsingissä sai osan äideistä pysymään kotona, niin että asia on tilapäisesti ainakin järjestyksessä.

Herr talman! Jag är som Cato. Jag kommer alltid hit på nytt och på nytt och på nytt ... "Et ceterum censeo"... jag försöker som den ensamma rösten i öknen tala för barnet och det förvånar mig att socialutskottet åter en gång har haft att göra med en lag som behandlar barnet, faktiskt det viktigaste kapitalet för framtiden som Finland har och man bryr sig inte om, som jag förstår, att höra exempelvis Barnläkarföreningen eller Barnpsykiatriska föreningen. Därför har vi då kommit till den här lösningen. Den kommer inte i praktiken att ha någon betydelse, jag tror att minister Hämäläinen har alldeles rätt, att om det är hundra eller hundrafem barn så är det just detsamma. De är överhuvudtaget alltför stora barndagvårdsenheter och, herr talman, jag vill meddela att min mycket uppskattade gruppordförande Elisabeth Rehn är medveten om och har godkänt att jag kommer att rösta med dem som motsätter sig lagen.

Ed. Taina: Herra puhemies! Kyllä varmasti niin on, että lastenlääkärit tietysti tuntevat lasten aseman ja tilanteen, mutta on monta muutakin ammattiryhmää, jotka hyvin tuntevat lapset, ja lastentarhanopettajat ovat tietysti asiantuntijoita tässä suhteessa. (Ed. Wasz-Höckert: He haluavat pienempiä ryhmiä!) Heillä ei ollut mitään tätä lakiesitystä vastaan, koska he ymmärtävät, että tässä on kysymys hallinnollisesta muutoksesta. Laista poistetaan päiväkotikohtainen hoitopaikkojen enimmäismäärä ja toisaalta poistetaan lääninhallituksista haettava poikkeuslupamenettely.

Hekin totesivat asiantuntijalausunnossaan, että on tilanteita, joissa hallinto kannattaa järjestää sillä tavalla, että päiväkoti on hallinnollisesti suuri. Niin kuin täällä on aikaisemmin jo moneen kertaan todettu, hallinnollisella järjestelyllä ja lasten päivähoidon sisällöllä ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Vähän ihmettelen niitä puheenvuoroja, joita täällä on käytetty ja väitetty, että nimenomaan tällä lakiesityksellä jollain tavalla heikennettäisiin lasten asemaa.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ed. Wasz-Höckertin puheenvuoro olisi ollut kyllä mahtava päätös tälle keskustelulle. Siihen ei voi muuta tällainen edustaja sanoa, kuin kiitokset asiantuntevasta puheenvuorosta, joka olisi pitänyt kuulla myös sosiaaliva-liokunnassa. Syksyllä toki lapsiasioista siellä paljon keskusteltiin ja asiantuntijoita kuultiin, ja nämä asiat ovat siinä mielessä tuttuja. Mutta valitettavasti ne eivät ole hallituksen sisäpiireihin tulleet sillä lailla, että olisivat vaikuttaneet esityksiin. Siksi meillä on tämä esitys käsittelyssä.

Tässä on kysymys pienistä lapsista, ja kun heistä on kysymys, niin mielestämme lainsäädännöllä tulee asettaa tietyt rajat, joista yksi on päiväkotien enimmäiskoko. Varmasti terveydelliset, kasvatukselliset, turvallisuus- ja jopa inhimillisyystekijät puoltavat tuon sadan rajan säilyttämistä.

Täällä on puhuttu, että tämä on hallinnollinen uudistus. Se on kaunis termi, mutta takana on kuitenkin kylmä tehokkuusajattelu. On kyllä sanottava, että on hyvin ikävää, jos lapset otetaan ensimmäisenä tehokkuuden uhreiksi tällä tavalla, kuin nyt on tapahtumassa. Valitettavasti kunnissa tänä päivänä taloudelliset arvot pakonkin sanelemana lyövät yli inhimillisyyden ja tällaisissa asioissa etsitään taloudellisempia ratkaisuja, te-

hokkuutta, ja silloin lasten etu kärsii. Valtionosuusuudistus, joka on ehkä tulossa, on vielä pelottavampi. Se luo hyvin synkkiä kuvia tässä suhteessa.

Totean vielä, että mitä suurempi päiväkoti on, sitä etäämmällä se on lapsen kodista keskimäärin, ja pienet korttelipäiväkodit saattaisivat olla edelleen kaikkein parhaita. Mielestäni tämä lakiesitys täällä kuultujen perustelujen mukaan on syytä hylätä.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Kun on kuunnellut tätä keskustelua, jotenkin tuntuu, että nyt kärpäsestä on tehty härkänen.

Sosiaalivaliokunta kävi tutustumassa pari vuotta sitten Helsingin päivähoitoon ja kävimme mm. eräässä päiväkodissa, jossa tuotiin näitä ongelmia hyvin vakuuttavalla tavalla esiin, juuri niitä ongelmia, että kunnilla ei ole riittävästi joustavuutta päivähoidon järjestelyissä. Usein hallinnollinen ratkaisu vaatisi, että pitäisi olla mahdollisuutta vähän suurempaankin päiväkodin kokoon. Mutta silti ei ryhmien tarvitse olla lainkaan suuria, silti se voi olla aivan kodinomainen. Siinä mielessä tämä on aivan järkevä esitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Backman, Dromberg, Gustafsson, Halonen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hokkanen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Joenpalo, Jouppila, Junnila, Jurva, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kautto, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Myller, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nyby, Nyman, Ollila, Paasio, Paavilainen, Perho, Pesola, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rehn, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Skinnari, Taina, Turunen, Törnqvist, Uosukainen, Valli, Valo, Vastamäki, Viinanen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Andersson, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Koistinen, Kokko, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Maijala, Moilanen, Mäkelä, Männistö, Nordman, Paloheimo, Pelttari, Pulliainen, Puska, Renko, Rinne, Röntynen, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Wahlström, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Alho, Almgren, Anttila, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Elo, Hacklin, Hilpelä, Holvitie, Ikonen, Jansson, Joutsensaari, Järvenpää, Kanerva, Kasurinen, Kekkonen, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laitinen, Lamminen, Lehtosaari, Liikanen, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Miettinen, Mäki-Hakola, Mäkipää, Nieminen, Paakkinen, Pekkarinen, Pesälä, Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Rantanen, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, J. Roos, Ryynänen, Saapunki, Saastamoinen, Savolainen, Seppänen, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Tiuri, Tykkyläinen, Uitto, Urpilainen, Varpasuo, Viljanen, Virolainen, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 67. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 6)—9) asia.

---

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE n:o 5)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.50.

Täysistunto lopetetaan kello 15.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola